

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Сучасні технології
у промисловому виробництві**

М А Т Е Р І А Л И

**НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ВИКЛАДАЧІВ, СПІВРОБІТНИКІВ,
АСПІРАНТІВ І СТУДЕНТІВ
ФАКУЛЬТЕТУ ТЕХНІЧНИХ СИСТЕМ
ТА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
(Суми, 14–17 квітня 2015 року)**

ЧАСТИНА 1

Конференція присвячена Дню науки в Україні

Суми
Сумський державний університет
2015

ХІМІКО-ТЕРМОЦИКЛІЧНА ОБРОБКА НА ПРИКЛАДІ БОРУВАННЯ

Охріменко В. О., студент

Борування – це процес хіміко-термічної обробки насичення поверхні сталі бором при температурах 900...950 °С.

Процес борування використовують для покращення: твердості, зносостійкості та деяких інших властивостей. Дифузійний прошарок товщиною 0,05...0,15 мм, складається з боридів FeB і Fe₂B, має достатньо високу твердість, зносостійкість та корозійну стійкість.

Термоциклічна обробка (ТЦО) відрізняється від інших видів термообробки, тому що структурні та фазові перетворення відбуваються багаторазово при зміні температури, нагріванні-охолодженні. В роботі [1] досліджували структуру мало вуглецевої сталі після ТЦО (борирування). В якості насичувального середовища застосовували обмазку (В₄С – 75%, графіт – 14%, NaF – 4%, бетоніт – 7%). Схема обробки складалася з чотирьох термоциклів 970⁰С – 740⁰С. Час циклування складав 2 години.

Аналіз мікроструктури показує, що при ХТЦО крім збільшення товщини слою, збільшується і якість – зменшується кількість пор, розривів. Це пояснюється збільшенням інтенсивності дифузії бора та перерозподілом домішок.

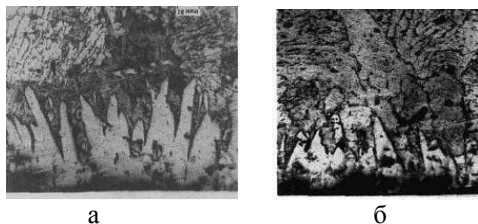

Рисунок 1 – Мікроструктура сталі після ХТЦО (борування):
а – після класичного режиму борування; б – після ХТЦО

ХТЦО призвело до змін в структурі матеріалу (рис. 1). Бор дуже активно проникає при ТЦО на більшу глибину. Рентгеноструктурний аналіз дозволив визначити фазовий склад шару: класична ХТО призведе до утворення карбіда заліза Fe₂₃(C, B)₆, в той час як при ХТЦО формуються карбіди бору Fe₃(C,B) та Fe₂₃(C,B)₆.

Отже, при ХТЦО: збільшується товщина шару; покращується його якість; зменшується кількість пор та розривів.

Список літератури

1. Лыгденов Б.Д. Интенсификация процессов формирования структуры диффузионного слоя при химико-термической обработке сталей. Автореферат. Барнаул – 2008. с. 33

Робота виконана під керівництвом доцента Гапонової О. П.